

Tečaj XXXII.

Srpanj 1908.

Broj 7.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izдаје
hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Уређује
F. Z. KESTERČANEK.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1908.
Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

HEVEAX!

Garantirano nepromočiva mast za čizme.

Uzdrži obuću trajno meku i zajamčeno nepromočivu!

Cena 1 kutiji sa kistom K. 3.—, 10 kutija K. 25.—. Tko doznačnicom pošalje K. 3:50, dobije jednu kutiju bez daljnih troškova.

Razasilje: **Laboratorij Kubanyi. Sisak (Hrvatska)**

Skladište: **Zagreb S. Kočonda.**

Laboratorij Kubanyi Sisak. Vašim sam Haveaxom osobito zadovoljan, bez sumnje to je najbolja mast za čizme, koju do sebe poznamem. Stovanjem

Camilo Morgan,

Lovački pisac, začastni predstojnik kluba „Weid“ mäner in Wien“, posjednik visokih redova i t. d.

Dopisnica uredničtva.

P. n. M. F. u Bos. Gradiški. Reklamirani broj lista dostavismo Vam odmah na 3. lipnja po drugi put.

V. D. prije u Macelju sada u Zagrebu. Adresu uredimo kako javiste, a reklamirani broj lista poslasemo Vam odmah 13. pr. m. po drugi put.

M. B. u Belogradčiku (Bugarska) Adresu uredimo, pozdrav uzvraćamo

M. C., Z. T., B. D. i S. D. u Ogulinu. — G. P. u Lipiku — F. A. i V. V. u Novogradčiski. Ako Vam slučajno manjka koji o. g. broj lista obratite se na družvenu upravu, da Vam ih dostavi.

V. H. u Velikoj Gorici Pošiljku od 14. lipnja primismo u redu, nu uz najbolju volju nije nam bilo mogće do sada naći i otisnuti.

S. N. u Osiku. Po družt. pravilima (§ 1.) družtvo je sjedište u Zagrebu. (§ 11.) Družvenu upravu vodi predsjednik sa upravnim odborom. (§ 12.) Izpravnjena mjesta upravnoga odbora popunjaju se na slijedećoj glavnoj skupštini Promjena u uredničtvu družvenog organa može upravni odbor samo svršetkom godine odrediti. (§. 20.) Izvanredna glavna skupština mora se sazvati u slučaju, ako to uz naznaku predmeta zahtjeva barem 30 članova, koji imaju pravo glasa. (§ 22.) Za promjenu pravila treba privola od barem $\frac{2}{3}$ prisutnih članova. Toliko uz prijateljski odzdrav na Vaš upit od 26. pr. m. U ostalom pako obratite se na družvenoga zamj. tajnika, da Vam dostavi pravila, kojih imade u zalihi.

Ovogodišnja po broju 32 redovita glavna skupština hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva obdržavati će se na 4. i 5. listopada o. g. u Zagrebu u savezu sa izletom u zagrebačku goru.

Broj 5008. ex 1908.

Oglas.

Na pojedinim lovištima kr. drž. šumarskih ureda u Oršovi, Bustyaházi, Žarnoci, Apatinu i na Sušaku, kao i kod kr. drž. nadšumarskih ureda u Lippi, Ungváru, Liptónjáru, te kod drž. šumskega ravnateljstva u Besztercebanyi, Lugošu i u Zagrebu izdati će se doznačnice na lov u ovoj lovnoj sezoni za postrijeđivanje opredijeljenih jelena, divokozu, srnjaka, medjeda i divljih svinja u istom redu, u kojem budu to odnosne ustmene ili pismene prijave podnešene i to: na jelene i srnjake do 15. rujna, na divokozu, divlje svinje i medjede pako do 15. listopada t. g.

Doznačnica izdati će se za po predtojnicima nadležnih šumskeh oblasti unapred opredijeljene lovištne dane i predjel, uz uplatu propisanih pristojiba.

Pobliži uvjeti mogu se kod gornjih ureda kao i kod kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo u odsjeku broj VII./3. uviditi.

U Budimpešti, u mjesecu lipnju 1908.

Kr. ug. ministar za poljodjelstvo.

Šumarski list.

Br. 7.

U ZAGREBU, 1. srpnja 1908.

God. XXXII.

Preplata za nečlanove K 12. na godinu. — Članovi šumar. družtva dobivaju list bezplatno. — Članarina iznosi za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10. i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K. 2. i K 1. pristupnine i za „Šum. list“ K. 4 u ime preplate. — „Lugarski viestnik“ dobivaju članovi Ingari i badava. Pojedini broj Šum. lista stoji 1 K. Članarinu i preplatu na list prima predsjedništvo družtva.

Uvrbstbina za oglaše: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{8}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust

Zaštitni okoliš vrela gospičkoga vodovoda.

Kada se je godine 1898. dogradio vodovod za mjesto Gospić bile su sve stranke zadovoljne. Obćina Gospić dobila je vodovod, a oblastni organi i vještaci radovali su se što su taj vrlo važni posao već jedanput kraju priveli.

Ne kanim izpitivati elaborat vodovoda sa tehničke strane jer nisam na to pozvan, ali ćeu iznjeti našu šumarsku stranu, da cijene sudrugove upozorim, kako se uz najbolju nakanu, a u misli da se dobro radi, može kroz stručno mnjenje nanjeti stranci ogromna šteta. Ovakovih mnjenja trebati će davati i u drugim prilikama pak je dobro da se medjusobno na vlastite pogreške upozorimo.

Odlukom kr. žup. oblasti u Gospiću od 26. XI. 1898. broj 15517, koja si je odluka kao njeka vrst uzorne dozvoljene izprave utrla put i u najnovije izdanje zakona o vodnom pravu, stavljeno je u zaštitni okoliš vrela »Košne vode« 586 jutara još nesegregirane državne šume u por. obćini Brušane.

Prema § 8. iste izprave bilo je nuždno, da se taj zaštitni okoliš stavi pod osobitu zaštitu, te je dapače i kr. ug. ministarstvo za poljodjelstvo bilo zamoljeno da to dozvoli. Ono je ali sasvim korektno odpisom od 16./4. 1895. broj 19827 odpisalo, neka se postupa po zakonima i propisima valjanima za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Nadalje se veli u tom paragrafu:

»Budući će na taj način upravna obćina Gospic postati jednim i neposrednim uživateljem u zaštitu stavljenе šumske površine, jer će se drveni materijal, koji će se tamo temeljem posebne gospodarstvene osnove iz spomenutoga zaštitnoga rayona vaditi smjeti za djelomično pokriće pravoužitničke kompetencije obćine Gospic upotrebiti moći, to će ta obćina kao koncesionar vodovoda biti obvezana, da kr. držav. šumskom eraru odšteti počam od 16./4. 1895. kao datuma spomenute ministarske naredbe na zaštitnu površinu odpadajuće upravne troškove, državne poreze, obć. namete i sve ostale terete i to vazda polugodišnje unapred sve dotle, dok glede preuzeća toga zaštitnoga šumskoga područja u upravu imovne obćine definitivno odlučeno ne bude. Ti godišnji troškovi jesu po zastupniku kr. šum. ureda u Otočcu prigodom izlučenja zaštitnog područja dne 3./XI. 1897. ovako ustanovljeni:

a) uprav. troškovi . . .	165 for. 54 nč.
b) drž. porez . . .	43 for. 62 nč.
c) obć. namet . . .	14 for. 96 nč.

Ukupno 224 for. 12 nč. ili 448 K 24 fil.

Osim sječe drva bez redhodne gospodarstvene osnove zabranjena je u tom zaštitnom predjelu paša marve te kupljenje strelje i suharaka«.

Iz obrazloženja dozvolbene izprave proizlazi, da je obćina Gospic mislila, da će njoj u vlastnost pripasti taj zaštitni okoliš a to je i tražila, no odluka taj zahtjev odbija i odpučuje obćinu glede toga na ministarstvo za poljodjelstvo.

Konačno se obrazlaže, da je ta zaštita usliedila na temelju §. 19. šum. zakona.

Od šumarskih stručnjaka bila su u povjerenstvu dvojica to jedan od strane kr. županijske kao političke oblasti, a drugi od strane kr. šum. erara.

Iz osnove se nerazabire, da li su strukovnjaci glede ustanova umetnutih u tu dozvolbenu izpravu, u koliko se šuma tiču, davali svoje mnenje; no po svoj prilici jesu, jer se nevidi, da bi ih pobijali bili.

Po mojem mnenju koli stručnjaci toli pravnici morali su baš tu odštetu stranu dozvolbene izprave bolje proučiti, jer da su to učinili nebi trebala gospička občina kroz neizvjestni niz godina bez opravdana razloga plaćati godišnje 448 K 24 fil. dapače ne bi trebala platiti niti filira.

Ne samo glavni temelj; na kom se zabrana osniva nije na zakonu osnovan, nego su i svi razlozi skroz protivni postojećim zakonskim propisima.

Temelj im je bio §. 19. š. z. Oni očito nisu poznavali razliku izmedju zaštitne i zabranbene šume. Zaštitne šume nabrojene su u §. 6. i 7. š. z. te u §. 24. prov. naredbe od 15/VII. 1895 broj 35633 a zabranbene u §. 19. š. z.

Zabranbena šuma postaje takovom nakon pravomoćnosti o tom izdane odluke župan. upravnog odbora (§. 25. toč. 4 zak. od 5./II. 1886 o upr. odboru županija). Ovdje je šuma postala zabranbenom bez da je o tom pitan župan. uprav. odbor. No ni ovaj ne može šumu proglašiti zabranbenom ako nepostoje preduvjjeti za zabranu a ti jesu prema §. 19. š. z. zaštita osoba ili imetka protiv urvinam, odvalam kamenja, padanju stiena, prodorom gora i t. d.

Tih pogibelji niti je bilo niti može biti, pak sve da bi i obstojale one nebi mogle nanjeti štete vodovodu.

Naprotiv pako iz ustanovah za zaštitne šume vidljivo je, da zaštitni okoliš u tu kategoriju šuma spada.

Zaštitni okoliš „Košne vode“ jest na strminah i velikih visina, tlo ima za podlogu vapnenac dakle kraš, a gornje naslage su lahko odplavljeive pak se je bojati bujica i rivina, kada bi se šume čistom sječom sjekle.

Osim toga sam okoliš sačinjava područje jednoga nuždnoga vrela, te kao takav također spada pod zaštitne šume.

Za tu vrst šuma nemože se propisati osobiti način gospodarenja po volji, nego jedino onaj način koji je u zakonu naznačen. U glavnom sastoji taj način u tomu, da se mora gospodariti po gosp. osnovi, koja sadržava takove ustanove, da se sječe na uske pruge ili preborno i da se čim prije opet,

izsječena površina naplodi. Prema šumar. nauci to nije ništa nego strogo potrajno gospodarenje po kom se iz šume samo toliko nosi koliko priraste, a ujedno se odnešeno odmah pomlađuje. Zapane li taj užitak šumovlastniku, kao što u istinu zapasti i mora onda on u istinu nije prikraćen u dohodcima, nego je jedino natjeran da se drži reda radi samoga sebe. Kad se on nebi držao reda onda bi mu tlo iz šume sa bujicama otišlo, a njemu bi ostao goli kamen. Zakon dakle zaštićuje šumsko tlo radi samoga šumovlastnika, a on stoga po izričnim zakonskim ustanovama neima pravo tražiti nikakovu odštetu.

I u ovom slučaju ostao je kr. šum. erar u podpunom užitku svih dohodaka iz zaštitnoga okoliša pak stoga on neima prava na nikakovu odštetu

Istina, da se u odluci veli, da će od sada u zaštitnom okolišu dobivati drva samo pravoužitnici iz gospićke obćine. Taj razlog ali ni nespada u ovu odluku. Kr šum. erar dužan je dati svojim pravoužitnikom pripadajući im ogrev i gradju, a zaštitnom okolišu je svejedno da li se iz njega dobiveni materijal dade jednima ili drugima pravoužitnicima.

Time pako, što je zabranjena paša blaga kao i skupljanje stelje i suharaka, nije takodjer nanešena šteta eraru, jer će se usled toga tlo poboljšati, prirast stabalja će se dignuti i kroz to erar veću korist imati, nego što ju je do sada imao. Upravo razumni šumski gospodari nameću si sami takove stege radi spomenutog poboljšanja tla i radi podizanja mladika kojega inače marva obgriza i tare.

Sve dakle propisane stege jesu one vrsti, koje se imaju upotrebiti za zaštitne šume, a nije propisana nijedna stega, »osobite vrsti« kakova je nužna za zabranbene šume. Ovakova osobita vrst gospodarenja sastojala bi se n. pr. u tomu da se nesmije gojiti više drveće od 3 metra da ga vjetar jako negiba i žiljem zemlju neobrušuje, ili da se moraju ostavljati panjevi 1 m. visoki ili još viši, da nemože kamenje niz-

brdice se koturati ili n. pr. da se mora mjesto šume gojiti grmlje ili drač itd.

Kada bi takva mjera propisana bila onda bi šamovlastnik bio na prihodu oštećen, jer nebi mogao gojiti drveće, koje mu se sa financijalnoga gledišta najbolje izplaćuje.

Kr. šum. eraru ali nije se smjela dopitati odšteta ni sa gledišta obćeg principa za odštećivanje, koje se rabi kod kr. sudova, a i kod polit. oblasti. Dokazali smo naime da kr. šum. erar na prihodu šume nije oštećen, a sada ćemo dokazati da on nije oštećen, ni glede upravnih troškova, poreza ni nameta. Dotični šumske predjel ostao je pod istim šumarom, a čuva ga isti lugar koji čuva i susjedne dijelove. Za to osoblje nema sada erar ništa više izdataka, nego ih je imao prije. Porez pako i namet neplaća erar po površini kao maloposjednici nego poput vlastelinstva u bivšem provincijalu jednak porezu i nametu najvećeg porezovnika dotične porezne obćine. Eraru je pako ostalo još uvek toliko šumske površine da mu se porez i namet po istom ključu odmjeruje kao i do sada. Erar dakle netrpi štetu, pak mu ju ni jedan sud nebi bio dopitao.

Pošto obć. Gospić nije smjela presudjena biti na platež gore spomenute odštete, u iznosu od godišnjih 448 K 24 f. to je ta obćina jer je faktično odštetu plaćala počam od god. 1895. oštećena do konca g. 1908. uračunav 6% kamate na kamate za 9986 K 79 fil.

Obćina Gospić ali mora i nadalje plaćati tu svotu na neizvjestno vrieme, pa ako pretpostavimo, da će vodovod trajati barem 50 godina, to će ona štetovati kroz to vrieme 121.234 krune. Ali takav vodovod traje i po 100 godina, a onda šteta po obć. Gospić iznaša 2.527.177 kruna.

S obzira dakle, što kr. šum. eraru po postojećim zakonima nije pripadala nikakova odšteta, kao i s obzira što odluku nije izdao županijski upravni odbor, nego nenadležna kr. žup. oblast, trebalo bi, da vrhovna zem. oblast tu odluku ukine,

da kr. šum. erar nepripadno mu uplaćenu svotu sa kamati ma povrati, a da upr. odbor po postojećim propisima onaj dio šume proglaši zaštitnom šumom.

Gospic, 29. travnja 1908.

B. Kosović.

Nješto iz novije proslosti našega šumarstva.

II.

U savezu sa člankom, objelodanjenom u broju 5. o. l. od godine 1906. priobčujemo u sliedećem prievod, takodjer zanimivog a i poučnog vještačkog izvješća, što su ga u predmetu jur spomenute veleprodaje šuma u slavonskoj vojnoj krajini u svrhe t. zv. investicionalne zaklade, pod 2. rujna 1869. godine, odnosnim svojim vladama, podneli ugarsko hrvatski zastupnici p. n. gg.: Antun pl. Hideghethy, Josip pl. Paszthory, Aleksander pl. Vertesy i Adolfo Divald. Isto glasi:

»Pozvani po ugarsko-hrvatskoj vlasti, da svestrano pročimo sva ona pitanja, što se odnose na naumljenu prodaju drva iz slavonskih krajiških šuma, mi podpisani podvrgli smo se toj zadaći, temeljem na dne 20. kolovoza predanog nam zapisnika, ob na dne 20. kolovoza t. g. povedenim u tom pogledu vječanjima mješovitoga povjerenstva, kao i po gosp. pu-kovniku Königu kratkim putem danim nam razjašnjenima, a i pomoćju inih autentičnih podataka, pak nam je sada čast, naše obrazloženo izvješće i mnjenje u sliedećem podastrieti:

U sjednici obdržavanoj na dne 10. kolovoza t. g. označila je Njegova Preuzvišenost g. podmaršal barun Rossbacher, kao razlog saziva odnosnoga povjerenstva, mnogostrane prigovore, koji su protiva naumljene prodaje drva podignuti takodjer i od strane ugarskoga sabora i ugarskoga ministarstva; smatramo s toga dužnošću, izvore tih prigovora označiti i razlogom, da je u zemljama ugarske krune za taj posao tako živo zanimanje probudjeno, ter mu i toli svestrani izražaj dan.

Na finansijskom stanju države osnovano je, da zemlje ugarske krune u obće, upravu svojih državnih dobara, živom pozornošću prate, stoga nije ni veliko zanimanje, — koje se naročito i u s lavonskoj krajini ležećim šumama posvećuje — nejasno, uzme li se u obzir, da jedan dio toga vojno-krajiškoga područja sastoji iz nekretnina, koje su već i prije novozauzeća od Turaka, sačinjavale ugarsko državno dobro, dok je ostali, i to daleko veći dio istih bio privatno vlastništvo, za koje su i opet posjednicima odstupljena vredna kameralna dobra ugarske krune.

Ovome obćemu i na razni način izraženomu zanimanju dao je i državni sabor zemalja ugarske krune, zakoniti izražaj time, da je pozvao ministarstvo:

a) da nastoji, da se ta prodaja bude samo onda realizovala, ako bi se iz priobćenja moglo zaključiti, da se prodaja ta bez umanjenja same vrednosti šuma neda dulje odlagati, a za koji se slučaj i opet valja staviti u položaj, da se dotičnici uzmognu uvjeriti, da će to unovčenje uzslediti samo uz što povoljnije uvjete;

b) da se za one stanovnike kojima pripada suuživanje posjeći se imajućih šuma, već i unapred izluči, dosadanjem užitku odgovarajući dio; i napokon

c) da za slučaj, ako bi se ministarstvo iz danih mu saobćenja uvjerilo, da naumljena prodaja s obzirom na količinu prekoračuje onu mjeru, koja odgovara drvnom prirastu, ter s toga s obzirom na redovito godišnje uživanje izostati može, onamo djeluje, da se čitavi unišli iznos, pod uplivom ugarsko-hrvatske vlade, izključivo samo za takove u hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini izvesti se imajuće investicije upotrebi, koje i doista jednakо leže u interesu rečenoga područja kao i cekolukne ugarsko-hrvatske kraljevine.

* * *

Mi smo ove zahtjeve, što ih državni sabor zemalja ugarske krune stavio na ugarsko ministarstvo, doslovno ovdje iztaknuli

pošto oni u istinu sve ono sadržavaju, na što se još i prije odgovoriti mora, nego li se bude samo još otvoreno pitanje moglo temeljito razpraviti.

Skupiv sve u jedno, te sliedeć naravni sled, sliedeća su pitanja, kojih riešenje prije svega smatramo nužnim:

1. Kani li krajiska uprava iz slavonskih državnih šuma i doista veću količinu staroga drva prodati, nego li što to odgovara tekućim sjećinama i ako da, u kojem množtvu unovčiti?

2. Koji su razlozi temelj tom možebitnom naumu;

3. Kojim načinom želi krajiska uprava to unovčenje provesti;

4. U koje bi se svrhe imali novčani iznosi te provedbe upotrebiti;

5. Što bi trebalo učiniti, da se odnosne namjere krajiske uprave uzmognu provesti bez uštrba na prava trećih?

Ova su pitanja po vrlo poštovanim članovima povjerenstva, gospodi pukovniku Königu te ravnatelju šumarske akademije Wessely-u, dielomice već u odnosnoj sjednici od 10. kolovoza, a dielomice i uz naknadna nadopunjjenja g. pukovnika Königa — u cijelosti svojoj jur objašnjena, i s toga držimo, da ne budemo krivo postupali, ako li ovdje dotična razjašnjenja po redu goru iztaknutih pitanja, u kratkom ponovimo, a na svako njih odmah i naše nazore nadovežemo, te onda tek na koncu i naše konačno mnjenje o prediđućemu izjavimo.

* * *

Bilo nam je priobćeno, da u Posavini ležeće državne šume u brodskoj pukovniji zapremaju:

20.000 jutara mladike,

8.000 „ stromlja

2.000 „ srednodobnih i

56.000 „ prastarih sastojina, a nasuprot onda u petrovaradinskoj pukovniji: 48.000 sjeći dozrelih prastarih sastojina; ukupno dakle u okruglom 134.000 rali, većim dielom hrastovih šuma, pak da krajiska uprava namjerava od tog pra-

starog drva, u brodskoj pukovniji 18.525 rali
a u petrovaradinskoj pukovniji . 11.475 rali

ili ukupno . . . . . 30.000 rali prodati, pod uvjet njihovoga izrablenja u 20-godišnjem razdoblju, a zatim odnosnu površinu dati izkrčiti, te trajno predati poljskom gospodarenju. Preostale stare sastojine sa 74.000 rali pako, od kojih 34.000 rali odpadaju na godišnje sjećine, a 40.000 rali na prištedne starih sastojina, da se podiele na 30 jednakih godišnjih sjećina, pa svaku njih putem predzabrane i nakon prediduce posjeće manje vrednih bielih vrsti drva i uzsliedivše oplodnje žirom, čistom sjećom posjeće, dakle tako da se ova površina također i za buduće uzčuva šumskome uzgoju.

Dvadeset godišnje — odnosno tridesetgodišnje uporabno doba za sve prastare sastojine u slavonskoj Posavini — opravdalo se je sliedećimi razlozi :

1. Sastojine su te već stare preko 200 godina, u toplome podneblju, na kriekom naplavnom tlu užrasle, počimaju već obumirati, prirast im je manji no gubitak sbog truleži i sušenja pojedinih stabala i njihovih dielova, a uslijed bezprestano g prebivanja one već ni ne predstavljaju suvislu sklopljenu šumu, već sastojine sa jedva kojih 30—40 stabala po rali, a uz to broj tih suharaka raste od godine na godinu sve više, tako da im tehnička uporabivost drva, nemože dulje od 20—30 godina podržati i t. d.

2. Ne radi se tuj o predhvatu, dakle ne o načeću glavnice, dapače naumljenom bi uporabom imale, u razdoblju od 20—30 godina doći do posjeće jedino redovite sjećine, a od ono 70.000 jutara se imade unovčiti samo onaj višak prastare šume, koji je nastao uslijed premalenih sjeća u prijašnje doba, sbog pomajkanja potrebe na drvu kao i nestasice prometila.

* * *

Opis naravnoga stanja starih hrastovih šuma u Posavini, označuju članovi povjerenstva Hidegèthy i Diwald, koji su jur

češće imali priliku, da te po svojoj vrsti jedine šume propuštu podpuno odgovarajuće zbiljnim odnošajima — ter se i podpisani priključuju bezuvjetno topoglednim vrlo jasnim izjavama gospode pukovnika Königa i ravnatelja šumarske akademije Wessely-a.

Što se ipak tiče tvrdnje, da se u upitnim šumama nalaze i iz prijašnje dobe prištedjeni višci drvnoga materijala, to takove nemožemo priznati ispravnim. Već ta okolnost po sebi, da se po jutru tih starih šuma, koju je gosp. pukovnik Konig skroz izpravno označio kao posljedicu prijašnjeg gospodarenja, sada samo još po 30—40 stojećih stabala nalazi, upućuje nas donjekle na to, da se tuj doduše radi o prekomjernoj prastarim drvećem obrasloj površini, nu jedva i o višku rastuće drvne glavnice. A ovo se može i brojevno priličnom sigurnosću dokazati. Prije toga moramo ipak moliti, da nam se dozvoli iztaknuti još i njeke obće poznate činjenice, da nas se što bolje razumije.

Svaka se šumska glavnica sastoji prije svega iz tla, a onda iz kako već prema danim prilikama raznoličnoj količini živućega drva, koje u ukupnom svom godišnjem prirastu drvne rente, a u ovima zajedno sa možebitnimi nuzužitei prikazuju kamate šumske glavnice. Normalna veličina živuće, ter po dobnim razredima pravilno poredane drvne gromade šumske glavnice, obično je ovisna o razprostranjenosti, položaju i stojbinskim odnošajima površine, o vrstima drveća kao i o ustavljenoj dobi obhodnje.

Izrazi »drvna materijalna glavnica« i »drvni materijalni potrošak« imati će dakle samo onda smisla, ako li se odnose i na površinu njeke stanovite već izlučene gospodarstvene jedinice.

Imade više razloga podielenju velikih šumskih površina u takove gospodarstvene odjele, a za svaki njih, umni šumar posebice nastoji uzgajati, normalnoj površini i naumljenim odnošajima odgovarajući, u pravilnom sliedu dobnih razreda, sa podpuno obraslim površinama — sveudilj prirasteću materijalnu

drvnu zalihu. U jednom su slučaju tržni odnošaji a u drugom i opet odnošaji prirasta mjerodavni, u svakom slučaju ipak neće biti uputno, neuvažavati pri tom i mogućnost potrajnoga podmirenja — napose i većih servitutnih prava,

Prije dakle, nego predjemo na samo pitanje, radi li se u našemu slučaju o načelu glavnice ili ne, držimo da nam je svratići pozornost i na to, da nam se naumljeno spojenje posavskih šuma dviju pukovnija — s obzirom na tamo obstojeće šumske služnosti — nečini dopustivim, već i zato što se tim izključuje mogućnost jednoličnog podmirenja sveukupnih služnosti. Ovo bo može samo onda obstojati, ako se toli u brodskom koli i petrovaradinskom dielu budu vodile i jednolične godišnje sječine, odgovarajuće potrajnem prihodu svakoga njih.

Kada bi se naime htjelo, u sledstvu tog zajedinstva, pretežno sjeći u brodskim šumama, to ipak u petrovaradinskoj pukovniji — povremeno i dalje stajeće stare sastojine nebi mogle u nikojem pravcu izpunjavati i zadaću podmirbe brodskih ovlaštenika, jer brodjanin, svoja pravoužitnička prava u petrovaradinskoj pukovniji niti smije a niti je dužan tražiti, — a to sve negledeći na to, da bi takovo ovlaštenje ponj bilo i s obzirom na veliku udaljenost dotičnih šuma od njegovoga obitavališta — u većini slučajeva ipak samo nominalno.

U sličnom bi položaju, u protivnom slučaju bili onda dakako i petrovaradinci.

Da se dakle pitanje odnoseće se na načelu glavnice uz mogne s pravog stauovišta prosudjivati, treba da na Savi ležeće šume brodske i petrovaradinske pukovnije posmatramo kao dva medjusobno odjeljena, a s obzirom na potrajno uživanje i medju se neovisna gospodarska tijela.

Da se šume posavske ravnice brodske pukovnije, imadu smatrati posebnom gospodarskom cjelinom, mora se i sa šumarskoga stanovišta odobriti, u koliko se to prikazuje podpuno opravdanim, toli osebujno veličajnimi, a po cijeloj površini jednakimi odnošaji prirasta, kao i jednakom uporabnom vried-

nošću njihove drvne proizvodnje, ter prometnim kao i tržnim prilikama. A može se tomu još tim manje prigovoriti, pošto se i po uvjeravanju gosp. pukovnika Königa mogu i servitutna prava stanovništva, predjela ne nalazeći se u nizinama iz ostalih dvijuh, to jest bukovih visokih i sitno šumskih gospodarskih jedinica potrajno pokrivati, a napokon što su ovdje u sva tri uredjajna tijela i dobni razredi u prilično jednakom omjeru zastupani.

Drugačiji su ipak odnosa u drugom u kombinaciju uzetom dijelu t. j. u šumama petrovaradinske pukovnije.

Ova 48.000 rali zapremajuća šumska površina sastoje iz jednog jedinog dobrog razreda, a to samih jur za sječu prezrelih stabala.

Da li bi onda prema tomu bilo uputno — iz stanovitog većeg šumskog predjela — posebno izlučiti sječivi dobni razred ili bar veliki dio istoga — kao posebnu gospodarstvenu jedinicu — u obće je dvojbeno. Potanji sud o tom posebnom slučaju nemožemo zato izraziti, pošto šume petrovaradinske pukovnije do sada još nisu u šumsko gospodarskom pogledu uredjene, te što baš zato gledom na te šume, nema ni vjerdostojnih podataka o obstojećim dobним razredima kao ni vladajućim prirastnim prilikama i obstojećojdrvnoj zalihi.

Kad bi se medjutim odustalo od toga, hoće li izlučenje od 48.000 jutara najstarije drvne zalihe na ostale šumske površine petrovaradinske pukovnije štetno djelovati na odnosaj dobnih razreda, te neće li tim i mogućnost potrajnoga podmirivanja služnih prava petrovaradinskih pravoužitnika doći u pogibelj, tada se možemo i glede visećeg pitanja načića glavnice, gledom na svaki tih dviju gospodarskih tijela upustiti i u potanje razpravljanje, čim nam samo bude poznata još i obhodna doba, koja se i nade odgovarajuće postojećim odnošajima uzeti za temelj obračunanju normalne dryne zalihe na tim površinama.

Tečajem vječanja na 10 kolovoza izjavili su koli g. pukovnik König, toli i gosp. ravnatelj šumarske akademije Wessely, ponovno nazor, da će hrastovi Posavine po svoj prilici

biti u buduće sa 100—120 godina dorasli za sječu, u koliko se od pravilno uzgojenih šuma u toj dobi može već i kud i kamo veći prihod izčekivati — a uz to računati i na posve zdravo, te u cijelosti za gradju sposobno drvo.

Ma sve da i mi rado dopuštamo, da se uz 120 godišnju obhodnju bude tamo moglo posve zdravo i za gradju podpuno sposobno drvo uzgajati, to nam se ipak s druge strane čini obhodnja od 100—120 godina zato nedostatnom, što smo osvjeđeni, da se kod takove obhodnje ne može postići i najveću moguću merkantilnu vrednost, pošto bi se pri tom postigao manji broj stabala-dužica, dakle onu vrstu robe, za koju su slavonski hrastovi uslijed izvrstne svoje cijepkosti i lahkoće izrade najspasobnije, a na kojima se i velika vrednost tih šuma većim dijelom osniva,

Nije nepoznato, da je po šumskome katastru izvedenom vrlo točnom iztraživanju tamošnjih odnosa prirasta — dokazano, da se najveća proizvodnja drvne gromade u tim hrasticima neda prije postići, no izmedju 140 i 150 godine starosti, te da 200 i više godina stara uzor stabla istih, u prsnoj visini tek poprečni promjer od 27 palaca imadu.

U 100—120 godina starosti, mogla su ta debla prema tome imati tek poprečni promjer od najviše 19—22 palca, a odbijemo li od tuda na račun kore i bieli — malo računajući 4 palca, to moramo doći do spoznanja, da je promjer za gradju sposobnoga diela debla — (poprečnih) uzor stabala u tim šumama, mogao uz 110—120 godišnju obhodnu dobu tek 15—18 palaca mjeriti, a to potvrđuje i opet naš nazor, da je najveći dio drvne gromade tih sastojina u toj dobi bio za izradu dužica (tj. cijepke gradje) još nesposoban.

Gospodin ravnatelj šumarske akademije Wessely čini se, da goji nadu, da će pravilno odgajane sastojine, uz rane i češće opetujeće se povrede, tamo već i u mlađoj dobi postići željene dimensije, mi se ipak tome nazoru nemožemo priključiti.

Iz opisa posavskih šuma, koje nam je vrlo poštovani g. ravnatelj tolično liepo pružio, razabratiti je naime, da se u tim

šumama nemogu lahko naći stabla mladja od 200 godina, i to iz razloga, koji su nam takodjer skroz istinski predočeni.

Po tom pako nisu tamo već kroz čitavih 200 godina nova stabla ni uzrasla, pa da i jesu, ona bi pod pritiskom jur obstojećih, bila morala i onako hiriti.

Dapače bit će, da su sadanja stabla već od prvoga začetka pripadala gospodujućem razredu, pošto hrast nemože trajno i kroz dulje vremena podnašati ni zasjenjivanje ni jači pritisak sa strane sa odnosnim poslidicama.

Uz to se je ovdje kroz malo ne dvijesta godina, putem vrlo izdašnog prebiranja, neprestano išlo samo za onim, što mi ranimi i češće se opetujućimi povredama nastojimo postići; pojedina su su se stabla najme sve više i više osamljivala, i i to tim više, što su se bezdvojbeno uvjek u prvom redu samo ona stabla vadila, koja su ostalima pretila zasjenjivanjem. Na taj se je način onda i mjestimični postranični pritisak postepeno na najmanju mjeru svadjao, korenje i krošnje preostalih stabala dobivahu tim sve veći prostor za razvitak; organi prehrane i asimilacije se pri tom moguće sve više i raznovrsnije množati i širiti, a svim tim su bili dani i uvjeti za postignuće izvanrednih dimenzija i to u podpunijoj mjeri, nego li će se to moći u buduće postizavati putem redovitih proreda.

Uzmemo li uz to još i to u obzir, da će nakon naumljene promjene vrsti kulture od 30.000 jutara, imadu izvesti odvodnje i podignuti nasipi, a tim će se bezdvojbeno i veliki dio preostale šume izsušiti, te da g. pukovnik König dapače drži da bi se imalo i izsušenje sveukupne posavske nizine u interesu racionalnoga šumarenja provesti, to mi onda još i tim manje možemo zagovarati manju od 150 godišnje obhodnje, jer će se uslijed toga izsušenja onda tamo svakako i odnošaji prirasta na drvu znatno promjeniti, tako da bi se pri tom doduše najveći poprečni godišnji prirast moguće i prije, nu zato i opet zahtjevane dimenzije sigurno samo u mnogo kasnijoj dobi postići mogle.

A kada bi se onda, s bog veće proizvodnje drvne gromade, htjela obhodnja sniziti, to se ipak postignutom većom tvarnom kolikoćom ipak nebi mogao taj manjak naknaditi.

* * *

Vratimo se sada opet k samom pitanju načeca šumske glavnice, pa uočimo li pri tom u kombinaciju povučene petrovaradinske i brodske gospodarske jedinice, i to svaku njih za se, te uz predmjevu 150 godišnje obhodnje, doći ćemo do slijedećih zaključaka:

Upravno područje Posavine u brodskoj pukovniji obuhvaća u okruglom površinu od 86.000 jutara. Odgovarajuće tamošnjim odnošajima prirasta, imalo bi se na toj površini kraj 150 godišnje obhodnje, nalaziti stalno na panju drvna zaliha od poprečno 66·3 normalnih hvati drva po jutru. Višak bio bi ipak samo ono, što se više od toga na drvu na toj površini nalazi, načecem glavnice, pako mora se onda označiti izrada svakoga pojedinog hvata drva, za koji bi se ta gori spomenuta zaliha umanjila.

Ma da i nemožemo posve točno znati, koji iznos današnja zaliha te gospodarske jedinice iznaša, to nam ipak nije nepoznato, da je prije kojih pet godina, (dok je površina starih sastojina još za podpunih 8000 jutara veća bila nego li sada) iznosila tek 5,543.400 normalnih hvati, dakle da je već onda bila za čitavih 159.000 normalnih hvatih premalena.

Moći je stoga svom sigurnošću uztvrditi, da šume spadajuće pod Brodsku Posavinu, izkazuju nerazmjerno veliku površinu starih sastojina, nu uza sve to one ipak nemaju višak, već dapače i znatni manjak na materijalnoj zalihi.

Na ono 48.000 jutara petrovaradinskog gospodarskog područja, imala bi se uz gornje predmjeve trajno nalazitidrvna zaliha od 3,182.400 normalnih hvati, nu pošto sadanja zbiljna zaliha, u istinu prema uspiehu obavljenе procjene na tamošnjoj krčenju namenjenoj površini od 11.475 jutara, samo 3,508.800

normalnih hvati iznaša, to se po tom izkazuje ovdje u istinu samo višak od 326.400 normalnih hvati t. j. jedva onoliko, koliko će po vjerojatnosti već i danas iznašati manjak u brodskom području.

K tomu dolazi onda još i to, da se pokusne plohe tih 11.475 jutara sve nalaze baš u onim šumskim djelovima, što su od mjesta i ljudi najudaljeniji, tako, da su to po tom bezdvojbeno i najbolje obrasli dielovi na čitavom površju.

Nu dopustimo, da i taj višak kao takav i u istinu postoji, to on ipak ne dotiče ni da 4.500, dakle kud i kamo manje od gori označenih 11.475 jutara, odnosno kroz 20—30 godina čitavo površje od 48.000 jutara, posvema pokrije.

U ostalom se izvanredno načeće glavnice, kod provedenja krčenja 30.000 jutara, nebi moglo uz pretvorbu kulture ni onda mimoći, kada bi se u prilog naumljene veleprodaje drva, naproti tu navedenim razlogom, uzela za podlogu računa bilo kako nizka obhodna doba.

Šumska površina, koja se želi krčiti, da se konačno onda poljskoj težatbi privede, nespada pako onim časom, kada postaje poljem više u skup onih površina, s kojima je do sada sačinjavala šumsko gospodarstvenu eielinu.

Ona se od toga časa mora smatrati odieljenom posebnom šumskom glavnicom, koje načeće odgovara ukupnoj vrednosti sječi namjenjenoga drva, a koja u ovome slučaju, glasom procjene, znatni iznos od 21,000.000 torinti iznaša.

*   *

Držimo, da smo tim dokazali, da ovdje svaka uporaba znači i načeće glavnice, samo što se pri tom takova prenasa na veću sječivnu površinu, od one, koja odgovara dobi obhodnje najveće a podjedno i najvrednije proizvodnje drvne gromade, te pošto smo uz to dokazali i to, da naumljeno krčenje od 30.000 jutara tih šuma svakako i bezuvjetno predmjeva i znamenito načeće glavnice, slobodni smo glede toga krčenja još i

njeke dalnje opazke i to sada sa drugoga stanovišta iztaknuti, a tek onda preči čemo i na samo pitanje naumljenoga unovčenja drva.

* * *

Krčenje od 30.000 jutara šumske površine i upotreba iste u ratarske svrhe opravdava se; nepovoljnim razmerjem izmedju šumskoga i poljskoga tla u brodskoj i petrovaradinskoj pukovniji; zatim što ta površina leži daleko od naselaka, sred šumske pustinje, koja bi se time onda mogla dielomice napučiti, i što se to tlo odlikuje sposobnostmi, uslijed kojih bi vjerojatno, uz poljoprivredu, odbacivalo mnogo veći potrajni čisti prihod, nego li se to i uz najbolje šumsko gospodarstvo polučiti može.

Istinitost prvo spomenutih motiva ni mi ne poričemo, držeći t' kodjer, da je povećanje težatnoga tla duž Save umjesno, mislimo ipak, da se financijalna prednost toga poduzeća, a napose i pitanje, da li je već i sada vrijeme, da se to krčenje izvede, neda prosuditi, dok god ne budu točno poznati i troškovi, što su neobhodni, da se ta površina učini i doista i za poljoprivredu sposobnom.

Ovi će predizdatci zahtjevati iznose, koji se ne smiju omalovažavati, a kojih veći dio neće odpasti na odvodnju i na obrambene gradnje protiva poplavlenju, već vjerojatno na same troškove krčenja.

Snabdjeveni u tom pogledu vlastitim iskustvom, mislimo da nam je slobodno tvrditi, da krčila se stojeća šuma ili samo panjevi, ipak će kamati za ove kao i napreds pomenute radnje potrebnih novčanih izdataka doseći iznose, koji će od ostalog čistoga prihoda tih novih oranica odbijeni, po svoj prilici znatno smanjiti izčekivane financijalne probitke.

Trebalo bi zato iznos tih troškova izračunati prije, nego li se odluči, za toliku šumsku površinu odrediti postupak, koji uslijed mogućnosti prirodнog novo oplodjenja postaje dvojben, tako da se onda, kada bi se naum morao sbog troškova napustiti, u istinu nebi ni oranice ni šume, već samo za dugo doba doista pusta površina stvorila.

Uz to se pri tom nebi smjelo pustiti li to s vida, da se na istodobno izsušenom ostalom tlu, takodjer već nebi moglo u isto vrieme — a valjda ni u obće već uzgajati takove orijske i velevredne sastojine, kakove su sadanje — što nam već i sada medjašne, poplavama nepodvržene šume u zemlji — jasno kazuju.

*   *

U pogledu naumljenoga načina unovčenja, onoga drva što se nalazi na površinama namienjenim poljskoj težatbi, razabiremo iz predloženih nam prodajnih uvjeta; da je čitava ta površina podieljena u 20 malo ne jednak velikih razdiela, a svaki je njih napose procijenjen s obzirom na drvnu gromadu kao i razvrtbinsku vrstnoću, a ukupna im je vrednost u novcu ustanovljena sa 21,088.214 tor; da se drvo nalazeće se na toj površini proda, bilo po česticama bilo i u djuture, nu da uz jednake uvjete ide prednost onomu koji stavlja komulativnu ponudu; da je dostalac dužan, cielu površinu u roku od 20 godina čistom sječom posjeći; nu da mu uz to pripada, sjeću takodjer i u kraćemu razdoblju provesti, a osim toga najstarija stabla, na sveukupnoj sječivoj površini posjeći i prije prebiranjem putem predhvata.

S obzirom na ove uvjete kao i ono, što nam je u prvoj sjednici u podkrepu istih saobčeno, slobodni smo staviti slijedeće naše primjetbe:

U nacrtu dražbenih uvjeta označeno je doduše maksimalno doba trajanja sječe, manjkaju ipak pri tom posvema ustanove glede minimalne debljine drva, kao i ona do kada se izradjeno drvo mora sa sjećina odstraniti.

Uzme li se pako na um, da će samo gorivo drvo, što se na toj površini nalazi, izdati 1,309.245 hvati, te da će u slučaju, da se godimice i samo dvadeseti dio te površine posječe, biti godišnje 65.462 hvati takovoga goriva, to je onda vrlo vjerojatno, da će kupac, u koliko bi svoju probit našao već u gradjevnому drvu, ili da dodje u pogibelj, što bi se

lasno moglo dogoditi, da gorivo drvo u obće nemože ili samo gubitkom može prodati, da će on onda radje, veliki dio za gradju nesposobnih stabala ili dielove istih ostaviti neizradjene na površini — a time na tim sjećinama, svaku dalnju kulturu tla za dugo vremena absolutno onemogučiti; a po tom bi krajiška uprava onda morala sama naknadno i na vlastiti račun i to silnim troškovi, to odstranjenje i čišćenje provesti.

U šumi, gdje su razlike u starosti pojedinih stabala neznatne, neda se relativna starost stoećih stabala u obće točno ocjeniti, pa bi kupac po svoj prilici uvjek najvriednija stabla označivao i najstarijima, bez da bi se ta njegova tvrdnja mogla i razložno pobijati.

Mnogo je važnije i odlučnije onda još i pitanje, ima li se prodati ciela površina na jedanput i čitava gromada u pitanju stoećeg drva uz sadanje tržne ciene.

Po našemu mnjenju bio bi takav postupak skopčan po državu vrlo znatnimi neposrednimi štetama.

Prve došle bi do izražaja prije svega u razmjerno nizkoj ponudi, zatim u gubitku onih prednosti, koje obečavaju vjerljatni prirast ciena robi na svetskom tržištu kao i surovoga drva u šumi.

I što se ponuda tiče, bojati se je istih nepovoljnih posljedica, proda li se čitava gromada jednomo poduzeću ili u manjim česticama više njima — te bude li poduzetnik ograničen godimice samo na jednu 20 površine ili da mu se dozvoli cielu površinu u povoljno kratko doba posjeći i izraditi.

Consortium koji na čitavu površinu reflektira, neće nikad izrablivanja u 20 jednakih godišnjih obroka trebati mnogo nudjati, u koliko takav posao zahtjeva uz orijaške glavnice u novcu, razum, stručno znanje, obzirnost i slobodu u razpolaganju, tako da se već s obzirom na to nemože izčekivati živahnna konkurenacija.

Ponude na pojedine čestice, takodjer ne mogu uz predmjevu gori spomenutog načina ograničenja i podieljenja vre-

mena izrade, biti osobito velike, pošto 20 dio jedne čestice ne-daje ni posla kroz jednu čitavu godinu, a nepodnaša ni u potrebu velikih prometnih glavnica — u svrhe omogućenja bolje izrade, dakle za naselke radničke, drvarska industrijalna poduzeća, prometila i t. d.

Ponudama na 2 do 3 čestice u jednom, suprotivne su iste zapreke, dok se prvo spomenuta mana još i onda mora izčekivati, ako se ukupno površina i samo u dva ili tri dijela proda.

Kada bi pako, bilo veletržci, bilo malotržci htjeli — da-kako u slučaju takove dozvole, odnosnu drvnu gromadu i u kraćem ili dapače i što kraćem razdobju izraditi, to bi oni tím manje bili onda u stanju, staviti odgovarajuće povoljne ponude.

Gledom na ogromne gromade, koje bi svi kupci zajedno a istodobno morali baciti na trg, oni bi bili prisiljeni, da si svaku drugu konkureniju onemoguće, cienu gradjevnoga drva sniziti, a i gorivo drvo ne samo bez dobitka, već dapače velikim dijelom i uz stanoviti gubitak prodavati — a to sve samo, da sjećine uzmognu i pravodobno izprazniti.

Uz takove odnošaje pako nije nevjerojatno, da se predvi-djanje tih posljedica, bude vrlo osjećalo već i kod samih ponuda.

Poplava tržišta robom, moralo bi uz to toli za državu koli pojedince uroditи još i drugim štetnim posljedicama. Susjedni šumovlasnici došli bi tim u neugodni položaj, da izrabljivanje svojih šuma posve obustave. Porez za šume i upravne troškove pako morali bi i uzprkos toga plaćati, a to bi i ne samo na gospodarstvene odnošaje tih šumoposjednika i na poreznu im snagu već i na samo žiteljstvo vrlo štetno uplivalo, u koliko je i ovo svoju privredu dosada ponajviše baš u tim šumama nalazilo, a nije pripravno, da sada odjednom ostavi kuću i ku-ćište, da zamjenu toj zaradi traži u krajiškim šumama.

A to je posredna šteta, koju je država dužna već i iz državno finansijskih obzira odvratiti.

U ostalom tim je nevjerojatnije, da će se kraj naumlje-noga načina unovčenja, postići i sbljenoj vrednosti drva od-

govarajuća ponuda u koliko u nacrtu prodajnih uvjeta nije pridržano državi i pravo povrate svih ponuda, pak bi prema tome mogla i najpovoljnija ponuda — glasiti i na manji iznos — od polovice same procjenbene vriednosti.

Ako li je pako nizka ponuda, kraj naumljene sveukupne prodaje cielokupne gromade u jednom, vjerljivatna, to je onda i posve sigurno, da se predloženim načinom unovčenja država odriče i svih prednosti vjerljavnoga porasta vriednosti drva.

Da će ovaj porast kao konačni rezultat svih amo sasjecajućih odnosa u razdoblju od 20 godina, predmetevajući dapače i promjene i vremeno padanje, ipak nastupiti, to uvjerenje mislimo, da nam je i nakon najtočnijeg prosudjivanja proturazlogah, što ih je g. ravnatelj šumarske akademije Wessely naveo i tumačio, zastupati.

Ma sve da i dopustimo:
da Brasilija prieti našim hrastovim vrednotama ozbiljnom pogibelju;

da će se u buduće lagvi i dužice graditi manje drvotrošecim načinom, i da će te okolnosti u savezu sa obćom nerodicom vinograda, tražnju za hrastovinom umanjiti, te tako moguće i na cene iste nepovoljno djelovati, to ipak niti nam se ta pogibelj čini blizka niti dosta velika, da bi se tim prodaja ciele dryne količine, uz sada postići moguće — ma i sadanjim prilikama odgovarajuće, cene dala opravdati.

Što više mi držimo, da će industrija i trgovina, na putu brzog napredka, s jedne strane, možebitno suvišno postalu drynu gromadu, odmah u drugim smjerovima opet uporabiti.

Za primjer tome pozvat ćemo se na cene goriva drva, koje su takodjer nakon obće upotrebe kamenoga ugljena, toga sigurno moćnog suparnika, ipak sveudilj i postepeno rasle.

Nu da baš i cene svjetskog tržišta iste ostanu, ma da povremeno ponješto i padnu, to će uza sve to ipak i vrednost surovoga drva u Slavoniji za 20 godina znatno poskočiti.

Ako baš tvrdnja g. ravnatelja šumarske akademije Wessely-a, da dobitak trgovaca i industrijalaca, koji drvo u šu-

mama slavenske Posavine uz tarifalnu cenu kupuju, danas nije vrlo velik, i nije bez temelja, to ipak držimo, da je g. Wessely pri tom prave uzroke toga pojave krivo shvatio.

Po njegovu leži krivnja u tamošnjoj visini cene surovomu drvu, koju ipak u istinu mi i samu o sebi a i u prispodobi s drugima n. pr. cienama drva na panju u Francezkoj ili i cienama francezke dužice na svjetskim tržištima, u istinu smatramo tek vrlo umjerenom.

Ako li je dakle dobit i prkos toga vrlo neznatna, to su tome razlog samo izvanredno visoki prevozni troškovi, što se lako dade i prosuditi, uzme li se na um, da kubična stopa surovoga drva u Posavini 13—17 novčića stoji, dok svjetska tržna cena za 1000 komada francezkih dužica, već sada 126 for. izdaje; proizvodnja i nadzor nasuprot jedva 20 for. iznašaju.

U istinu vidimo dalje, da postoji i ozbiljna namjera gradnjom željeznica i prokopa predusresti u najizdašnijoj mjeri baš i tim prometnim neprilikama, te tim u što moguće kraćem razdoblju stvoriti sredstva, kojima će se, kako se g pukovnik König posve sgodno izrazio »izvoz drva olakšati, a tim i njegova vriednost podignuti«.

Opetujemo s toga, da nam se prodaja sveukupne drvne gromade uz sada moguću cenu čini neumjestnom, a naše je mnjenje, da bi se glede toga unovčenja valjalo sliedećih načela držati: trebalo bi da gromada, koja će se jednomu poduzeću predati nebude premalena, jer takova ne podnaša s jedne strane velikih poduzetnih troškova potrebnih u svrhe racionalno intenzivne izrade, nu s druge strane ipak nebi smjela biti ni toliko, da bi se tim konkurenca glavnica srednje kolikoće izključila, a samo onu najveće omogućila, a napokon valjalo bi se okoristiti i prednostimi predvidjenog dizanja ciena drvarske robe kao i drvne surovine.

Ovim načelima odgovarajuće valjalo bi:

1. Površinu od 30.000 jutara podieliti na 5 jednakо velikih hrpa, a ove pojedince u četirgodišnjem razdoblju podvrći dražbenoj prodaji, na temelju ciena, koje odgovaraju svakdobnim odnošajima.

2. Trebalo bi od svake hrpe godimice obćenito ne više no 4-ti dio posjeći, iznimice mogli bi se ipak dozvoliti i predhvati, do veličine jedne polovine jedne čestice. Predhvatu posjeću pojedinih stabala, valjalo bi ipak ograničiti izključivo samo na jur osušena stabla odnosne sječive površine, a najdulje iza 5 godina, računajući od dana preuzeća, imala bi ciela površina biti posjećena i očišćena.

3. Na temelju točnog proučenja troškova i probitaka valja riešiti i pitanje, da li pretvorba u oranice ili pridržanje šume, a prema tome onda ustanoviti i sam način izrablenja.

4. Trebalo bi jasno izraziti, do kada se i što od sječive površine imade očistiti, i napokon.

5. Trebalo bi se naročito pridržati pravo, da se ponude, koje više od 10 - 15% zaostaju izpod procjenbene vrednosti, ne uzmu u obzir.

Na taj način držimo, da se probitei države izravno i neizravno mogu najbolje očuvati, jer i $\frac{1}{5}$ gromade, još odgovara uvjek iznosu od preko 4 milijuna forinti, a tim čini i podlogu posla, koji se sigurno ne može nazvati premalenim, a koji nebi podnašao i troškova raznovrstnih investicija, a da ipak i opet nije prevelik, a da bi pri tom bile isključene glavnice srednje ruke.

Podjedno bi tim dana i poslovnoj radinosti prilika, da posao za prvih četiri godina točno prouči, da se sabere, da snagu sakupi, da onda u razdoblju od 4—5 godine, uzmogne stavljati ponude, koje bi bile kadre svim interesom u jednakoj mjeri odgovarati.

Pri tom bi ponude prve hrpe imale vazda te naravne prednosti pred slijedećima, koje bi im njihove već organizovane radne sile kao i jur amortizovane poduzetne gradnje, pred svakom inom osjegurale. Ona bi dakle po tom uz umjerenu dobit mogla velikom vjerojatnošću i na to računati, da će joj posao za čitavu gromadu ostati u rukama, a u koliko ne i to, a ono da će sigurno u nasljedniku naći dobrog kupca za svoje jur poduzete investicije, tako da po tom ni onda nebi štetovala, kada

jedna ili druga po njoj podignutih uredba, još nebi podpuno bila amortizovana. Sve su to pako okolnosti, koje takodjer i na visinu ponude hrpe povoljno uplivati moraju.

Konačno nam je onda još opaziti, da onda kada se jednom načelno odluči prodaja drva na okruglo 30.000 jutara površine, to drvo za investicionalne glavnice, uz po nama predloženi način prodaje, tim veće jamstvo daje, u koliko tim državi dolaze u prilog i probitci dojdućeg porasta ciena.

* * *

Što se naumljenih investicija tiče, uvidili smo iz pruženih nam priobćenja, da se pri tom radi poglavito o osušenju baruština, podignuću nasipa i gradnji većih prometnih sredstava

Naročito imala bi se sagraditi željeznica od Barča kroz dolinu Une do Spljeta, zatim jedna od Oršave preko Zemuna u Sisak, sa krilom u Osijek, ter izkopati kanal od Dunava u Savu pravcem Vukovar—Šamac.

Većinom dakle poduzeća, u pogledu dopustivosti, kojih se upliv ugarsko-hrvatske vlade, odnosno zastupstva zemalja ugarske krune, nemože mimoći, a koji stoga samo spominjemo, neu-puštajući se ipak i u pobliže raspravljanje o tom.

Jedino nam još opaziti, da se tvrdnja g. pukovnika Köninga, da je rentabilitet projektiranih željeznica i kanala osjeguran prevozom drvnih gromada, kod naumljenog izrabljenja drva, dakako samo na vrijeme od 20 do 30 godina odnositi može, pošto će poslije toga, te željeznice i kanali za spomenute šume za dugo vremena pružati samo neznatne prednosti, niti one mogu iz njih računati na koju podporu.

Konačno valjalo bi po našemu mnienju, prigodom upotrebe polučene kupovnine, uzeti obzir takodjer i na po naravi manje blagom obdareno krajiško područje, kojeg stanovništvo danas još nije u stanju bez pripomoći i podpore postojati.

* * *

Tim smo napokon došli i na onu točku, kada nam je samo još odgovoriti na pitanje, mogu li se do sada razpravljene namjere krajiške uprave odmah sada i oživotvoriti bez uštrba na pravo trećih — odnosno što bi još i prije toga valjalo provesti?

Radi se naime o pravoužitničtvu drvarije, paše i žirovine graničara.

Iz odnosnih danih nam saobćenja vidimo, da ta prava u brodskoj Posavini s obzirom na drvariju

iznose 28.000 b. hv. gradje

78.700 b. hv. goriva

dakle ukupno 106.700 bečkih hvati drva.

Stanje stoke pako iznaša u čitavoj brodskoj pukovniji:

25.423 konja i ždriebadi;

43.395 rogate marve i teladi;

54.263 ovaca i

77.608 svinja

U odnosnim trim kumpanijama petrovaradinske pukovnije iznaša pravo drvarije 8.900 beč. hv. gradje

12.300 b. hv. goriva

dakle ukupno 21.200 b. hv. dryva.

Stanje stoke u čitavoj petrovaradinskoj pukovniji pako broji: 24.353 konja i ždrebaca;

30.093 rogate marve i teladi;

123.378 ovaca;

1.074 koza;

61.322 svinja.

Po uvjerenju g. pukovnika Königa, trebalo bi za podmirbu gore rečenih drvarinskih užitaka — uz današnje stanje šuma 85.000 jutara, od kojih bi $\frac{1}{4}$, dakle kojih 21.000 jutara moralo biti za sječu doraslo.

Po njegovu nazoru, mogao bi se onda i onoj izvan te površine obstojeći višak staroga drva, za slijedećih 30 godina bez svake zapreke unovčiti, i to tim prije, što mladje šume kud i kamo više trave imadu od starih — te što graničar samo u

toliko pravo na žiropašu imade, koliko odgovara normalnoj zalihi sječivoga drva.

* * *

Prije svega moramo opaziti, da smo bez prigovora usvojili nazor gospode pukovnika Königa i ravnatelja šumarske akademije Wessely-a, prema kojem se prastari hrastovi slavonske Posavine jedva dadu još dulje od 30 godina uzčuvati, u koliko orijaškim koracima obumiraju.

Nu to vrijedi za sve stare sastojine u rečenoj nizini, a prema tome morati će se unutar 30 godina bezuvjetno također i onih 21.000 jutara posjeći, što su namijenjeni za podmirenje pravoužitničkih prava, hoćemo li udovoljiti zdravim zahtjevom narodnoga i šumskoga gospodarstva.

Prelazeći nakon ove opazke i opet na sam predmet razprave, držimo:

Na služnostima osnovani šumski užiteci imadu se smatrati kamatima stanovite glavnice, koji se svake godine potrajno imadu podavati, ili se moraju jedan put za uvjek stanovitom vriednošću odkupiti, i to glavnicom, koja zajamčuje kamate u istoj vrednosti; zatim da se potrajanje pokriće šumskih užitaka žiteljstvu svake pojedine pukovnije unutar područja iste pukovnije — dapače tamo gdje je to moguće i za svaku občinu unutar granica iste občine, osjegurati ima.

Ovo je osnovano i u odnosnim pravnim odnošajima, a leži i u naravi stvari, kako smo to već i u napred spomenutom pobliže razjasnili.

Stoje li pak ovi nazori, onda se radi prije svega o odgovoru na pitanje, hoće li obzirom na brzom izrabljenju odgovarajući neizbjježivi postupak sa šumom i potrajanje užitaka biti moguće ili ne.

* * *

Služnost drvarije što obtereće šume u Posavini, spadajuće brodskoj pukovniji, iznaša kako jur gori rečeno, godišnji užitak od 106,700 bečkih hvati, pak bi prema tome za po-

trajno pokriće istoga, bila potrebna, uz predmjevu obhodnje odgovarajuće što moguće većojdrvnoj proizvodnji, podpuno normalni odnos dobnih razreda i podpuni obrast svih sastojina, dakle normalne drvne zalihe, površina od najmanje 85.000 jutara, pri čemu ipak nije uzeto još i to u obzir, da pravoužitnici danas za obterećenu površinu ni porez, ni upravne, ni čuvarske troškove neplaćaju.

Nu uzmemo li, da ti odgovaraju vrednosti vrlo neznatnih pravoužitničkih protudaća, koje se sastoje u radnim prinosima zaogradjivanje branjevina, to je ipak jasno, da ukupna površina tih šuma sa 85.730 jutara na kojima, kako smo to jur gore i dokazali, nestoji i najvećoj proizvodnji drvne gromade odgovarajuća drvna zaliha, koja uz to po sadanju svome stanju već jedva da i zadovoljava obstojećim drvarskim služnostima, dakle da bi svaki hvat drva, koji bi se usjekao u svrhu veleradnje, značio načeće one drvne glavnice, na potrajne kamate koje dotično krajiško žiteljstvo misli danas da smije pravovaljane zahtjeve stavljati.

U petrovaradinskoj pukovniji bila bi dovoljna za pokriće onih godišnjih 21.200 hvati pravoužitničkog drva, odpadajućeg na tri satnije, uz gornje predmjeve, površina od 16,592 jutara, nu da li bi drvarija, a napose žirovina i pašarija ostalih satnija, sa ostatom u petrovaradinskoj pukovniji naležećih se šuma, i u koliko mogla biti podmirena, to se sada nemože još dokazati, u koliko za te šume još neobstoji katalog, a prema tome se niti odnosni odnošaj dobnih razreda niti sadanja drvna zaliha, niti razlika u vrstnoći, kao ni oni dielovi površja nepoznaju, koji svakomu pojedinomu razredu vrstnoće pripadaju.

Prije provedbe odnosnih radnja, nemože se pak u poglede ove pukovnije, u spomenutom pravcu u obće nikaje osnovano mnjenje podati.

Iz gornjeg jasno proizlazi, da se kod provedbe naumljene prodaje drva, pravoužitnička prava dotičnih krajišnika nebi u nikojemu pogledu, niti za vrieme 30 godišnjeg unovčenja prastarih sastojina, potrajno podmirivati mogla.

Kakovo bi pako bilo stanje tih prastarih šuma, iza minuća 30 godišnje uporabne dobe, slobodni smo sliedećim primjerom razjasniti.

Unutar 30 godina imale bi se prastare sastojine slavonske Posavine do zadnjeg stabla predati sjekiri i pili, jer što bi tada još starih šuma preostalo, tehnički je neuporabivo ili truleževina.

U brodskoj Posavini postojat će dakle onda sliedeći vrednostni omjeri dobnih razreda:

1—30 godišnjih sastojina sa	56.000	jutara površine
oko 45	»	»
» 75	»	»
» 105	»	»
ukupno 86.000 jutara		

Uz predmjevu, da će sveukupne sastojine biti i podpuno obrasle, te onih 30.000 jutara ne izkrčeno, već i nadalje uzčuvano šumskoj gojivbi, mogla bi ukupna površina, na temelju s odgovarajućim užitnim postotkom kombiniranom drvnom zalihom, dati prihod od $54,304.000 \text{ kub. stopa} \times 0.153 = 10.385$ bečkih hvati; dok užitku odgovarajuća užitna količina 106.700 hvati, dakle više no deset kratni iznos istoga iznaša.

K tome pako onda dolazi još i to, da paša, koja se sada, a dapače i uz pravilne razmerje dobnih razreda na $5/6$ površine uživati može, onda niti cielu polovinu iste nebi mogla obuhvaćati, dok bi žirovina, koja se sada prostire na $2/3$, kod normalnoga razmerja dobnih razreda bila na polovinu površine snižena, poslije 30 godina nebi niti na cielu $1/8$ iste ograničena bila.

Još nepovoljnije bi se onda razvili ti odnošaji u petrovaradinskoj pukovniji.

Tamo bi naime onda čitava površina bila obrasla samo 1—30 godišnjim drvljem, i to ne iz izdanaka izraslog, kojih godišnje izbojke 31 do 61 i t. d. godišnji sustav žilja hrani, već iz samonika uzraslih iz sjemena, kojih je sadržaj drvne gromade, u toj dobi, u prispodobi s onim zdravih izdanaka iz

panjeva, znatno manji, a gdje je godišnji prihod proračunan na gori spomenuti način na $7745088 \times 0.0153 = 1481$ bečkih hвати, koji dakle ne bi iznosio mnogo više od $\frac{1}{20}$ one količine koja užitnoj potrebi odgovara, a uz to bi se pri tom moglo računati i tek samo na slabiju vrlo malenu količinu gradje, na žirovinu u obće ne, a u pogledu paše samo na $\frac{1}{3}$ površine.

* * *

Gospodarske posljedice ovoga stanja po pučanstvo krajine ne dadu se u opće ni proračunati, pa s toga upućujemo samo na gori izkazani znameniti broj stoke kao i na okolnost, da graničara poglavito samo marygojstvo i kirija hrane.

Ne ćemo doduše tvrditi, da služnosti tamo nisu već dosegle i mjeru, koja daleko premašuje svrhu, kojoj imaju zahvaliti svoj izvor, a koji se sastojao u podmirbi odnosnih potrebština jednog štedljivog kućanstva; nu obilje je to danas za krajišnika i prema njegovom shvaćanju pravomoćno, a ne čini nam se uputnim razpolagati sa glavnicom prije no što je provedena i nagodba u pogledu medjusobnih zahtjeva, a koja uz to jedva i dosiže za potrajanje podmirenje danas u istinu dozvoljenih užitaka, a koje se krajišnik samo vrlo težko ili u obće i ne može odreći, a da se tim dotičnici ne izvrgnu gospodarstvenoj krizi, koja bi im donjekle i istu eksistenciju ugrožavala

* * *

Pošto dakle kod provedbe u pitanju stojećih nauma krajiške uprave, potrajanje namirenje prava ovlaštenikâ svakako moguće nije, to je potrebno da se drugi način riešenja poprimi.

Tomu odgovarajuće treba šumske služnosti odkupiti vrednošću, koja potrajanje uživanje istih omogućuje, ili pak koji odnosni ekvivalent na takav način pružiti, da uslijed toga dotičnici budu kadri preobrat svojih gospodarstvenih prilika mirnim pogledom na budućnost pripraviti.

Trebalo bi dakle ovlaštenikom izlučiti, utvrđenoj služnosti u istinu odgovarajuću šumsku površinu, sa takovom tvarnom

zалиhom, koja je jednaka normalnoj, a koja bi im uz uredjene odnošaje dobnih razreda, potrajno uživanje pravnog užitka omogučila.

Istina je doduše, da normalno razmerje dobnih razreda ne postoji, niti se dade stvoriti, te da će i ovlaštenici predane im u ime tvarne zalihe stare šume, takodjer morati unutar 30 godina izrabiti, neće li se izvrći nerazmernim glavnim gubitcima, te da uslijed toga, ni konačni uspjeh njihovoga 30-godišnjega gospodarenja neće biti povoljniji, od jur gore izkazanoga.

Nu oni bi ipak tim dobili za potrajno pokriće njihovih užitnih prava potrebnu glavnici na ruku; njihov se dio ne bi upotrebio u obćenite a pojedinim obćinama samo neznatno koristne svrhe, nebi se izdao za gradnju prometila, koja bi za pravoužitnike, zbog pomanjkanja tovara samo od podredjene koristi bila; krajišnici nebi ostali sa огромnim brojem stoke, koju neznajući gdje i kako da ju uzdrže ili prehrane — morali bi prodati uz bez cenu i pri tom propasti i sami; — njihov odpadajući dio jur neprirastajućih ili bolje nazadujućih, dakle za dalji rast nesposobnih drvnih glavnica, mogao bi se malo po malo unutar 30 godina unovčiti, a tako unišlim novcem pod oblastnim nadzorom, kao obćinskom imovinom upravljati.

Tim bi se tamo medjutim uveo i obćim kulturnim odnošajima od ovarajući način stočarstva, a manjak na užitecima vraćao potrajno; na primjer svakomu pojedinomu njih kamatima koristonosno uloženih glavnica, u razmerju sa poreznim ključem.

* * *

Jednostavna oznaka veličine površine koja bi sama po sebi bila dovoljna pravoužitničke užitke pokrivati, nebi ni onda bila umjesna, kada se nebi namjeravala provesti po državi naumljena prodaja staroga drva, a to zato jer se zahtjevi svake pojedine obćine imadu napose uvažiti, dakle bi se i svakoj pojedinoj obćini, morao izlučiti odgovarajući dio šumske površine obrašten i sa normalnom tvarnom zalihom.

Sada bi to bilo još moguće, danas je izlučenje odgovarajuće užitke potrajno osjeguravajuće površine još moguće, dielomice,

šumskimi proizvodi, a dielomice novčanim kamatima u novac pretvorene drvne glavnice, nu svako bi otezanje, a pogotovo svako merkantilno šumsko poduzeće, koje bi se izvelo prije faktičnoga izlučenja služnostima odgovarajuće površine, moglo ovlaštenike prije ili kasnije vrlo lasko prisiliti na prigovor, da se je potmanjkanje njihovog za pravo prosudjivanje tom potrebnog stručnog znanja zato izrabilo, da se oni u njihovim pa bilo i samo umišljenim pravima prikrate, a takovim prigovorom oduzeti svaku mogućnost, eminentna je dužnost svake državne uprave.

* * *

Tim mislimo, da smo dokazali, da u pitanju stojeće namjere krajiške uprave, svakako u sebi obuhvaćaju izvanredno veliko načinje glavnice.

Da prema tomu krajiška uprava, nemože biti ni ovlaštena na tudrvnu prodaju iz navedenih državnih šuma, bez predhodnoga sporazuma o tom sa ugarsko-hrvatskom vladom. Takav sporazum zahtjevaju i način unovčenja i upotreba odnosnih glavnica; a napokon, imalo bi prije naumljene prodaje drva svakako uzslediti i izlučenja šuma pravoužitničkih.

Na osnovu tih zaključaka, čast nam je na koncu to naše izvješće u predmetu predčešeg pitanja svršiti kako sliedi:

1. Još i prije naumljene veleprodaje drva iz slavonskih krajiških šuma posavske nizine, imalo bi bezuvjetno uzslediti faktično izlučenje služnostnim užitcima krajišnika odgovarajućeg diela šuma — za svaku pojedinu občinu;

2. Imao bi se, nakon obavljenе predaje — opravdanim služnostima odgovarajuće šumske površine pravoužitnicima, o unovčenju državi preostalih prastarih šuma, kao i u pogledu onih investicija, kojima se kupovnina istih namjeniti želi, izraditi izerpivi, potanki načrt, te ugarsko-hrvatskoj vradi sbog izjave sporazumka predložiti.

U Beču, 2. rujna 1869

Antun pl. Hideghethy v. r.
Josip pl. Paszthory v. r.

Aleksander pl. Vetesy v. r.
Adolf Divald v. r.

LISTAK.

Društvene vijesti.

Odgoda ovogodišnje redovite glavne skupštine družtva.
Kako to jur putem javnih glasila objavljeno, odgodio je presvjetli g. društveni predsjednik na 16. lipnja, kratkim putem, za dne 28. i 29. lipnja t. g. jur sazvanu ovogodišnju glavnu skupštinu, do dalnje odredbe — sazvavši istodobno odbor za dne 21. linja, na izvanrednu sjednicu — tečaj koje na drugom mjestu o. l. donašamo.

Ovom je zgodom uz sporazumno zahvalu svih trijuh društvenih predsjednika na svojedoba podieljenim im častima, došlo i do zahvale cekolupnog upravnog odbora, uz zaključak, da se o. g. glavna skupština imade obdržavati na 4. i 5. listopada o. g. uz isti onaj dnevni red, koji je jur ponovno, na strani 248. o. l. oglašen, nu ipak s tom promjenom, da je kao točka 5. stavljena na dnevni red, — izbor sveukupne društvene uprave kao i upravnog odbora.

Nadajmo se, da će ta skupština dosadanju jur višegodišnju krizu, u koju je društvo naše ne bez krivnje samih članova zapalo, riešiti dostoјno i svrsi shodno. O tom nastojati dužnost je svakog pojedinog člana družtva.

* Zapisnik izvanredne odborske sjednice upravnoga odbora hrv. slav. sumar. družtva obdržavane dne 21. lipnja 1908.
Prisutni: Društveni predsjednik: presvj. gosp. grof Marko Bombelles. Odbornici: Rud. Erny, Albert Rozmanith, Dragutin Mocnaj, Ljudevit Szentgyörgyi, Dragutin Laksar, Ivan Partaš.

Svoju odsutnost ispričala su sliedeća gospoda: kr. minist. savjetnik Josip Havaš, prof. Fran Kesterčanek¹), Vinko Benak, Julio Kuzma i Rikardo Schmidinger.

Ispravak¹) Prof. Kesterčanek javio je još na dne 19./6. iz Gomirja, presvetl. g. predsjedniku, da ne može sjednici odbora sazvanoj za 21. prisustrovati — a isti

¹) Ovaj nam je prepis zapisnika dostavljen na uvrštenje po g. odborniku R. Erny-u uz opazka, da ga bez promjene donešemo, s toga ga i onačko odtisnimo kako ga primismo — nu pošto — nismo mogli — jer bolešeu i odsutnošću iz Zagreba zaprečeni, toj skroz iznenada sazvanoj sjednici prisustrovati, pa dok su u tom zapisniku, napose u pogledu poslovanja I. podpredsjednika — sadržani njeki navodi — koji bi mogli biti povod krivom tumačenju — to ih na odnosnim mjestima — pod posebnim opazkama — prema pravom stanju stvari izpravismo.

dan obavjestio je o tome i g. Erny-a — što ipak u zapisniku spomenuto nije.

F. Ž. K.

Družtveni predsjednik otvara sjednicu, te se prelazi na dnevni red. Točka 1. Čita se zapisnik odborske sjednice od 16./IV. 1908.

Ad 1. Zapisnik se ovjerovaljuje tim, da ga imadu potpisati gg. Lj. Szentgyörgyi i R. Erny, koji primjećuje, da je točka 5. dnevnog reda glavne skupštine imala biti i u „Šum. listu“ suglasnom sa zapisnikom; naime: izbor tajnika i jednoga odbornika za buduće godište²⁾.

Izpravak.³⁾ Ova primjetba nije osnovana — pošto dotična vijest — u „Šum. Listu“ u obče nije sadržavala doslovni sadržaj zapisnika — jer takovoga uredničtvo usprkos požurivanja i propisah kućnoga reda, u obče još ni do sada primilo nije — pak je tu viest, zato sam urednik po svojim bilježkama u list uvrstio. — Točka 5. dnevnoga reda na strani 246. o. l. promjenjena je — i to predhodnim sporazumom izmedju presvjet. g. predsjednika i prvog podpredsjednika kao njegovog zamjenika, zato što upravni odbor, prigodom obdržanja odborske sjednice na 16. travnja — nije mogao još znati — da će ne-nadanim službenim premještenjem dosadanjeg g. blagajnika u Jasku, nastupiti neobhodna potreba — da se već na sledećoj skupštini bude morao i drugi blagajnik izabrati — jer takovom — kako to ne samo iz samih pravila proizlazi — no već i sam zdrav razum svakomu kaže — svakako može biti sjedište samo u Zagrebu a ne u Jaski. — Mjesto drugoga odbornika isto je tako — nakon sjednice — pismeno položio član odbora g. E. Slapničar — pak je po tom podpisani kao I. podpredsjednik društva i opunovlašteni zamjenik presvet. g. M. grofa Bombellesa — mogao, a i morao te činjenice — prema faktičnom stanju stvari izpraviti.

F. Ž. K.

2. Zamjenik tajnika i družtveni blagajnik izvješćuje:

a) da su umrli gosp. članovi s. r. Josip Sacher i Julio Vraničar. Slava im!

b) Da su utužena 32 člana radi dužne članarine, u iznosu 2900 K i da su na dne 16 tm. obdržavanom ročištu odsuđena 12 člana, jedan odriješen, a za druge odgodjeno ročište, pošto nudjaju nagodu, na koju družtveni blagajnik ovlašten nije bio.

Družtveni blagajnik ovlašćuje se, da se sa tuženicima nagodi po potrebi, a glede ostalih, koji po tri i manje godina članarinu duguju, da učini takav sporazum, da mu dadu izjavu, da će dug platiti.

c) Izvješće se, da je kr. žup. oblast u Vukovaru poslala, po činovnicima iste županije sabranih 58 K., koja se svota poklanja Kerösköny-evoj zakladi u mjesto vjenca na odar pok. žup. šum. nadzornika Julije Vraničara.

Uzima se zahvalom do znanja.

d) Zem. vlada doznačila redovitu podporu od 1600 K.

Uzima se zahvalom do znanja.

e) Slavonsko gospod. družtvo poziva na skupštinu.

Ima se zamoliti g. šum nadz. Gjuro Cesarić, da družtvo zastupa.

f) Krainisch-Küstenländischer Forstverein poziva na skupštinu.

Ima se zamoliti g. savj. Josip Rubia u Ljubljani, da družtvo zastupa.

g) Sliedeća gg. mole odplatu dužne članarine u obrocima: Stj. Dean, Josip Benaković i Josip Gulin. (Isti su odsudjeni iz ogluhe).

Izpravak³⁾ Zahtjev da se i imena te gg. imadu ovdje iznjeti, po njih je svakako uvredljivo? F. Ž. K.

Prima se tim, da će se ovršnim putem ciela svota utjerati, ako se obroci točno ne budu držali.

h) Blagajnik Erny izvješće, da je od odstupivšeg tajnika Dojkovića preuzeo knjižnicu onako, kako ju je on sam preuzeo.

Uzima se do znanja.

i) Izvješće, da je presvj. g. predsjednik na 16. o. m. brzjavnim putem na neizvjestno vrieme odgodio za 28. lipnja sazvanu šumar. skupštinu i sazvao odborsku sjednicu za danas.

Uzima se bez debate do znanja.

3. Čita se brzjav glasom kog I. podpredsjednik g. Franjo Ž. Kesterčanek polaže čast I. podpredsjednika.

Uzima se do znanja⁴⁾.

Izpravak.⁴⁾ Ovaj sam brzjav, na temelju pisma presvjetl. g. predsjednika M. grofa Bombellesa, od 16. lipnja, kojim mi je izvolio javiti svoju odluku, da neopozivo odstupa od predsjedništva družtva, budući šnjim u svema solidararan — s istih razloga kao i on — oda-

slao. — Uredništvo međutim nisam položio, zato, jer to za sada baš nisam smatrao ni uputnim. Postupao sam dakle u bitnosti baš onako, kao što glasom ovoga zapisnika učiniše i druga njeka p. n. gg. odbornici, koji su takodjer, akoprem su svoje odborničke časti položili, ipak glasom 5. točke odlučili, da svoju čast i dalje vrše — radi funkcioniranja društvene uprave do novoga izbora. F. Ž. K.

4. Čitaju se listovi sliedeće gospode odbornika, upravljenih na presvj. g. predsjednika, glasom kojih isti polažu čast odbornika, tim da ju pridrže do glavne skupštine, da društvo ne ostane bez uprave i to gg. Josip Havas, Ivan Borošić⁶), Vinko Benak, Drag. Trötzer, Stj. Petrović.

Uzima se do znanja.

Izpravak⁵) Ime ovoga gospodina bezuvjetno ne spada ovamo — pošto je isti glasom dokaza, doprinešenih po samom g. E. — u odborskoj sjednici od 16./IV. — odmah iza obnove društvene uprave g. 1906. iztupio iz društva i odbora, pa je tu imalo doći ime valjda zaboravljenoga odbornika g. H. Begne. F. Ž. K.

5. Osim toga polažu čast društvenih funkcionara sliedeća gospoda: družtv. predsjednik presvj. g grof Marko Bombelles, družtv. odbornici: Albert Rozmanith, Carmelo Zajc, Ljudevit Szentgyörgyi, Dragutin Mocnaj, Rudolfo Erny, Dragutin Laksar, tim da svoju čast pridrže, do momenta, kad će se na glavnoj skupštini birati i prije odstupivši funkcionari.

Uzima se do znanja tim, da se izbor opomenutih izpravnih mesta predsjedništva i odbora stavi na dnevni red buduće skupštine.

6. Rasprava glede glavne skupštine.

Nakon razprave zaključuje odbor, da se glavna skupština sazove za 4. listopada t. g. a da se izlet u Zagrebačku goru obdržava dne 5. listopada, sa jur ustanovljenim dnevnim redom izim točke 5, na koju se ima staviti izbor zahvalivših se članova predsjedništva i odbora.

7. Društveni blagajnik prijavlja nove članove I. r. gg Dragutin Brnjas, Zlatko Turkalj, Svetozar Drenovac, Milan Crnadak, Andro Frusić, Vidmar Vilko i Paradjiković Gjuro.

Primaju se, te se oglasom zapisnika u Šum. listu o tom ubavješćuju.

8. G. odbornik A. Rozmanith, kao upravitelj kuće predlaže, da se stanarina u šum. domu stanujućim stanarom povisi i da se zem. vlada takodjer zamoli, da bi obzirom na stanbene prilike stanarinu akademije povišila, akoprem je ista ugovorom utanačena.

U tom predmetu podnio je pismeni predlog, koji se ima od g. prof. Kesterčaneka zatražiti⁷⁾.

Izpravak⁷⁾. Ovaj je predlog g. Rozmanith priposlao, kada sam već bio bolesti radi ostavio Zagreb — tako, da sam ga u opće primio tek 25. lipnja — dakle 4 dana poslije sjednice, a to su on i g. E. — prigodom sjednice morali znati — pak je stoga i ta primjetba bila tim više neumjestna, što odnosno pismo i onako nije sadržavalo drugo — nego li je i ovdje iznešeno.

F. Ž. K.

Stanarina bi se imala ovako povisiti:

1. Zapadni stan u II. katu na 118 K mjesечно. 2. Zapadni stan prizemno na 80 K mjesечно. 3. Istočni stan u II. katu na 100 K mjesечно. 4. Istočni stan u prizemlju na 90 K mjesечно, uz dužnost posebnog plaćanja najamnog novčića i i pazikući 2 K mjesечно.

Predlog prima se većinom glasova tim, da se stanari o tom ubavjeste, da će se povišena stanarina plaćati počam od 1. listopada t. g.

9. Čita se molba pazikuće Balzarena za predujam.

Molba se neuvažuje. Nasuprot tome ima mu se sa 1./7. odkazati do 1. rujna, a mjesto natječajem popuniti. Izabrati ga ima odbor ad hoc: gg. A. Rozmanith, Ivan Partaš i R. Erny.

Nakon toga se sjednica zaključuje, a za ovjerovljenje ovog zapisnika stante sessione bira se g. odb. Rozmanith i Moenay, koji zapisnik odmah ovjerovljuju i podpisuju⁸⁾.

Rozmanith v. r.
Moenay v. r.

Izpravak⁸⁾ A gđe je ostao podpis presvet. g. predsjednika?

F. Ž. K.

Erata corige. Molimo izpraviti slijedeće tiskarske pogreške. U broju 6 o. l. i to na strani 244. kod zaključnog računa za g. 1907. iznáša sbroj sveukupnog izdatka

(kako to iz dotičnog stupca u izkazu na 244. strani proizlazi), ne kako je krivo odtisnuto 2572·50 K, već **25.722·52** krune. Isto je na strani 246. kod preliminara za g. 1908. krivo odtisnuto ostatak Köröskénjive zaklade koncem g. 1907. sa 1900·40 K a imalo je biti **1920·40** K, a krivo je uz to odtisnut i kod A sbroj za god. 1907. zaista izdane svote sa **21.632·12** K, jer je faktični iznos izdatka 20.446·76 kruna (kako to iz izkaza g. 1907. na strani 245 proizlazi) a krivo je napokon odtisnuto i na strani 246. kod nacrta proračuna za g. 1909. u prvom stupcu mjesto g 1905. g. 1907., a u drugom stupcu mjesto za g. 1907. a ima biti za g. 1908. bilo je preliminirano

U korist društvene pripomoćne Köröskeny-eve zaklade, pripislala je kr. županijska oblast u Vukovaru, dopisom od 29. svibnja br. 12850 iznos od K 58 — kojih je činovničtvo tamošnje kr. županijske kao i kr. kotarske oblasti medjusobno sakupilo, u mjesto vienca na odar blagopokojnog kr. županijskog nadzornika i člana našeg društva Julije Vraničara, na čemu se dobročiniteljem, od strane predsjedničtva ovoga društva ovime izriče najtopliju zahvalnost.

U predmetu družtvenoga muzeja, stigao je družtvu 9. lipnja t. g. pod br. 11266. od visoke kr. hrv. slav. dalm. zem. vlade sliedeći odpis:

Na tamošnji izvještaj od 19. svibnja 1907. br. 33. dotično na izvještaj od 15. svibnja 1908. br. 52. te u savezu s dopisom kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 25. travnja 1907. br. III./A 1828. priopćuje se hrv.-slav. šumarskom društvu ovo:

Kr. hrv. slav. dalm. zem. vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, voljna je u svrhu unapredjivanja stručne naobrazbe slušača šumarskog muzeja društva u »Šumarskom domu« pod svoju upravu te je pripravna nositi vodovodne, plinske i sve ostale s uzdržavanjem, umnoženjem i novouređivanjem odnosnih sbirki skopčane troškove.

Predaja šumarskog muzeja u upravu zemaljske vlade imat će se povjerenstveno i na temelju primopredajnoga zapisnika obaviti. Svi do predaje u šumarskom muzeju nalazeći se predmeti, ostaju i dalje vlastničtvo kr. hrv. slav. šumarskog društva, te će se dotični muzejalni inventari imati shodnom klauzulom sa strane primopredajnog povjerenstva providiti. Oni pak predmeti, koje će kr. zemaljska vlada iza obavljenе predaje u muze-

jalne svrhe nabaviti i u šumarskom muzeju smjestiti, vlastništvo je kr. hrv. zemaljkog erara te će se za njih imati poseban inventar voditi.

Dogovorno sa društvom ustanovit će se način, kako će zbirke šum. muzeja biti pristupačne publici.

Traženu najamninu za prostorije šumarskog muzeja kr. ova zemaljska vlada nije voljna plaćati. Plaćanje najamnine za objekt, koji je vlastništvo najmodavca, ne bi bilo ničim opravdano izuzevši, ako bi se time htjela dati neka podpora najmodavcu, naime hrv. slav. šumarskom društvu. U tom pak slučaju bit će stvar šumarskoga društva obratiti se na kr. zemaljsko-vladin odio za unutarnje poslove, u čiji djelokrug zasijeca podijeljivanje podpora šum. družtvima «

Biti će po tom sada stvar sliedeće glavne skupštine, da i u tom po društvo toli važnom pitanju odluku stvori.

Različite vijesti.

Natječaj. Za podijeljenje potpora iz »Zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji« za školsku godinu 1908./9. raspisuje se ovime natječaj.

Prema §. 2. zakladnice imadu pravo na potporu djeca, odnosno siročad kako aktivnih, tako i umirovljenih činovnika krajiskih imovnih obćina, zemaljskih šumarskih činovnika, kao i šumarskih činovnika gradskih (upravnih) obćina i zemljишnih zajednica, koja kao redoviti učenici, odnosno slušatelji, polaze više djevojačke škole ili ženski licej, strukovne škole muške ili ženske, srednja i ovima nalika učilišta (gimnazije, realne gimnazije, učiteljske, više trgovачke i nautičke škole i t. d.), visoke škole (sveučilište, više tehničke škole, rudarsku, šumarsku, gospodarsku ili veterinarsku akademiju i t. d.), akademiju obrazovnih umjetnosti ili glazbeni zavod u Zagrebu, vojničke uzgojne i obrazovne zavode, ako dotični pitomci ne uživaju posve bezplatno mjesto.

Za djecu, koja polaze srednja i ovima nalika učilišta, imadu molbenice predložiti otac ili tutor djeteta uz naznaku svoga stalnog boravišta, te zavoda, koji dijete polazi.

Slušatelji pak, visokih i ovima sličnih zavoda imadu takove vlastoručno pisane molbenice sami podnijeti.

Molbenici valja priložiti:

1. Krstni ili rodni list učenika.

2. Školske svjedočbe za prošlo školsko godište, dotično slušatelji visokih visokih škola svjedočbu o zadnjem državnom ispitu, odnosno propisane kolokvijalne svjedočbe od minuloga poljeća, odnosno godišta.

3. Izkaz i svjedočbu o imućvenom stanju učenika i roditelja.

Molbenice propisno biljegovane imadu se upraviti na predsjedništvo spomenute zaklade u Zagrebu, Markov trg broj 3 (šumarski odsjek), te istomu neposredno dostaviti najkašnje do 20. kolovoza 1908.

Na molbenice kasnije stigle, te koje nisu prama gornjim zahtjevima propisno obložene, neće se obzir uzeti.

Predsjedništvo uprave zaklade za odgoj djece čumarskih činovnika u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

U Zagrebu, dne 19. lipnja 1908.

Poziv — u predmetu u školskoj godini 1908.—1909. iz zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika izdati se imajućih mogućih podrpora, izdao je kr. ug. ministar za poljodjeljstvo, u Budimpešti, na dne 31. svibnja 1908. br. 41 240; na što ovime naročito upozorujemo, tim da će se podrpora iz te zaklade, u smislu §. 4. pogl. 8. pravilnika, izdanog pod brojem 79.981 od g. 1906., za školsku godinu 1908./1909. izdati već tečajem mjeseca srpnja t. g.

Podpore mogu dobiti djeca, dotično sirotčad, mužkog i ženskog spola kod državnog šumarstva, namještenih, u aktivnoj službi stojećih, umirovljenih i umrlih činovnika, ako su ta djeca, kao redoviti učenici u koju od u naredbi potanje navedenih škola, za školsku g. 1908./1909. primljeni, nadalje, u koliko bi bili već i prije školu polazili — ako barem jedna polovica u njihovim svjedočbama o učevnom napredku izkazanih nota iznaša »izvrstno«, »odlično«, »veoma dobro« ili »dobro«.

Kod razdjevljivanja podrpora zasluge oca uzimaju se takodjer u obzir.

Interesirani roditelji, mogu sve ostale potanje uvjetne glede natjecanja za te podrpora, saznati kod kr. državnih šumarskih ureda, a odnosne propisno biljegovane molbenice, imadu se najkasnije do 8. srpnja t. g. podnesti upravljujućemu odboru zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika (Budapešta, kotar V. Zoltan utca 16). Poslije ovog roka prispjele ili dovoljno neobložene molbenice neće se uzeti u obzir.

Agronomski fakultet na sveučilištu u Beogradu. Ministarstvo kraljevine Srbije, odlučilo je nedavno, da se iz čistog prihoda srbske državne klasne lutrije, imade doznačiti sveučilištnoj upravi u Beogradu, odgovarajuća dotacija, za realizovanje, jur prije toga stvorene zakonske odredbe o agronomskom odsjeku na dotičnom sveučilištu. Taj bi fakultet prema do sada na javu iznešenim predlozima imao sastojati, odgovarajuće uredjenju agronomske službe u kraljevini iz trijuh sekcija: poljoprivredne, šumarske i kulturno tehničke.

Zavod bi osim toga obasiao: a) Jedno naučno polje u savezu sa poljoprivrednom kemijskom i pokusnom stacijom. b) Polje za upoznavanje i izpitivanje sprava i strojeva i za kulturno tehničke vježbe. c) Zavodsku šumu. d) Poljoprivredni botanički institut. e) Staje za poljoprivredni zoološki institut. f) Mlekarnu. g) Voćni rasadnjak sa uzornim voćarom. h) Vinogradarski rasadnjak i g) Zavodsko ribogojilišto i ribnjak.

Glede samoga ustrojstva toga fakulteta misli se uzeti u obzir uredjenja visoke škole za kulturu tla u Beču, politehnika u Münchenu i Darmstadtu, odnosno sveučilišta u Hali i Lipskome. U svrhu dalnjega usavršenja i popunjavanja zbirkia zavodskih i t. d. osnovati će posebnu državnu zakladu. Blježimo simpatijom taj najnoviji pokret na polju poljoprivredne i šumarske obuku u susjednoj kraljevini.

Umro. Na 31. svibnja o. g. umro je u Križevcima, bivši drvotržac a i negdašnji član našega društva Josip Iskra, u 64. godini dobe svoje. Pokojnik bio je i u domaćim šumarskim, kao šumsko trgovačkim krugovima obće poznata i štovana ličnost. Pokoj mu duši.

Kranjsko-primorsko šumarsko društvo, obdržavalo je svoju ovogodišnju 31. glavnu skupštinu od 27.—29. lipnja — u Bistrici na Bohinjskom jezeru — u savezu sa izletom na izvor Savice i u šume kranjske bogoštovne zaklade.

Cesko šumarsko društvo, obdržaje o. g. po broju 60. glavnu skupštinu u Pragu, od 23.—25. kolovoza — u savezu sa pohodom zemaljske jubilarne izložbe — te izletom po Moldavi do grada Melnika, u svrhu pregledanja tamošnjih radnja oko kanalizacije i novo pošumljenja.

Samoubojstvo. U Lipovu kod Jajca u Bosnoj, ubio se je iz puške prvih dana lipnja, b. h. nadšumar Danilo Jovanović. Motiv samoubojstva da nije poznat.

OGLAS JEFTIMBE.

Na temelju naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 11. veljače 1908. br. 6061/1908. obdržavati će se kod gospodarstvenog ureda imovne općine u Novojgradiški dne 8. srpnja 1908. u 10 sati prije podne javna pismena jeftimba za doba v 4700. pr. m. gorivog drva II. i III. vrsti.

Od te zalihima imade se staviti i ložiti na skladište ogrijevnog drva: a) u hataru Kobaškom 2500 pr. m.; b) u hataru Bebriškom 2200 pr. m. i to na svakom skladištu bar 10% gore označene zalihu II. razreda, a ostalo III. razreda goriva — pod slijedećimi uvjeti:

1. Gore označenu zalihu goriva drva imade dostačac u vremenu od 1. kolovoza 1908. do konca listopada 1908. predati imovnoj općini gradiškoj

2. Drva mogu biti grabova, bukova, jasenova, briještova, hrastova i cerova, te razvrstana prema gore spomenutim razredima II. i III. i složena, oboje prema usancama bečke burse od 1. travnja 1904.

3. Propisno biljegovane ponude uvažiti će se samo u tom slučaju, ako budu na označen dan jeftimbe do 10 sati prije podne predane kod gospodarstvenog ureda gradiške imovne općine, i ako im se priloži 5% ponudjene svote u ime žaobine. Uje tno imade u ponudi biti točno označene popriječne cijene po 1 pr. mj. za svako skladište naposeb.

4. Ponude mogu glasiti na cijelu množinu raspisanog ogrijevnog drva, ili na množinu određenu za pojedino skladište (gore pod a) i b) spomenuta.

5. U ponudi valja izrijekom navedeno biti, da su molitelju ovi jeftinbeni uvjeti dobro poznati, i da na iste bezuslovno pristaje.

6. Gospodarstveni odbor nije obvezan ponude prihvati.

7. Sa dostačem sklopiti će se poseban dobavni ugovor, koji veže dostačce od dana jeftinbe, a imovnu općinu od dana potvrde po kr. zemaljskoj vladi.

8. Nakon obavijesti dostačca, da mu je ponuda prihvaćena, imati će isti u roku od 14 dana svoju žaobinu povući na 10% dostačne svote, i ovu svotu kao jamčevinu uložiti kod gradiške imovne općine, u ime jamstva za podpunu izvršbu dobavnog ugovora.

9. Dostačac dužan je 0,2% od dostačne svote uplatiti u blagajnu gospodarstvenog ureda u korist uzgojne zaklade za djecu šumarskih činovnika.

10. Za svaku nedelju (tjedan) zakašnjenja predaje ogrijeva platiti će dostačac imovnoj općini gradiškoj globu od 200 K.

11. Sve biljegovine i ine pristojbe skopčane s ovim ugovorom namiruje dostačac.

12. U slučaju parbe podvrgavaju se i imovna općina gradiška i dostačac, bez obzira na visinu svote, pravorijeku kr. kotarskog suda u Novojgradiški.

U Novojgradiški, 1. lipnja 1908.

Šumarnik Rukavina.

Sadržaj.

Zaštitni okoliš vrela gospičkoga vodovoda. Piše B. Kosočić kr. žup. šum. nadzornik	Strana
Nješto iz novije prošlosti našega šumarstva. II. Dio. Priobčuje F. Ž. K.	243—260
	260—284

Listak.: Družvene vesti: Odgoda ovogodišnje redovite glavne skupštine družtva. — Zapisnik izvanredne odborske sjednice uprav odbora družtva od 21. lipnja o. g. — Erate corige. — U predmetu pitanja družvenoga muzeja	Strana
	284—290

Različite vesti: Natječaj za podielenje potpora iz zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kralj. Hr. i Slav. — Natječaj glede izdanja podpore iz zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika. — Agronomski fakultet u Beogradu. — Umro Josip Iskra. — Ovogodišnje skupštine kranjsko-primorskog i českog šum. družtva. — Samoubojstvo.	Strana
	290—292

Prilog. (Lugarski viestnik.) Čiste i mješovite sastojine. — Guste i redke sastojine. Različite vesti: Ovogodišnja glavna skupština družtva. — Slijedeći dvobroj lista. — Lugar se traži. — Banska naredba glede nagrada za pošumljivanje krasa	Strana

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 190°.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč (Wien) I. Kohlmarkt 8. (Tvornica u Beču V. Hartmanngasse 5.)

Izrađuje pod jas-
tvom izvrstne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bousolne strojeve
sa optičkom distanz-
mjerom.

Mjerače sto-
love. Perspek-
tiv ravnala.
Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

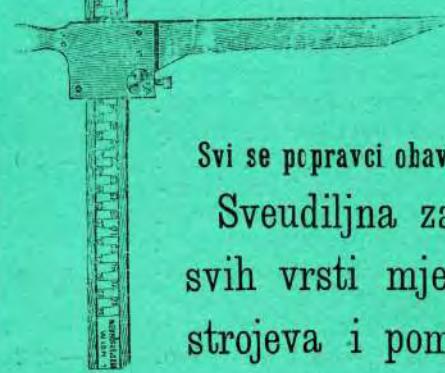
iz želja za i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili ocijela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenosa, cr-
tala kao i sve vrsti matematičkih stro-
jeva i mjerila.

Ilustrovani cienici badava.

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

